

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 17. АПРИЛА 1877.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по тавака. — Стои за Нови Сад 40, а на страну 60 и. месечно. — Претплатата се шаље Корнелу Јовановићу, коли се из љубави према позоришту приими да разашље овај лист.

ТОМАЗО САЛВИНИ.

(Наставак.)

Салвинијев „Отело“ заслужује прво место. Разликује се у многоме од других, а надмаша их све, особито по психолошком обиму своме. Пре свега Салвини не приказује Отела као што су га обично до сада приказивали, а то је, као „млетачког црнца,“ него као полуутана Мавра, и то са свим с разлогом. Као прави црнац морао би Отело према својој дивљој природи одмах кидисати. У полуутана Мавра крв је већ питомија, а нарав блажа, па му дају мања, да се мирно, али постепено претури из нежна вереника у убијцу своје жене. Дивљаку црнцу могло би приличити и то, да од љубави и милости одмах пређе на убијство, за угlaђена, оплемењена и готово хришћанска Мавра јевропљанина било би то насиље, па с тога невероватно. У Мавру је дакле Салвини нашао више простора да прикаже страст како постаје, како расте и како сазрева, и тиме је психолошки размакао Отела. Он приказује Отела, кад још Отело није Отело, а и онда, кад Отело престане бити Отело. Салвини игра Отела у првој радњи тако, као да је Отело невин, безазлен, и као да нема никаквих слутња, а у петом чину већ више нема Отела, него га замењује махнитим човеком, који не зна шта ради, да опет тиме оправда, што је углађенији Мавар учинио тако дело.

Тако је Салвини задобио за свога јунака ново психолошко поље, разбојиште за душевне борбе, и то тако пространо, као га не беше у других представљача. Али у њега и јесте спаге, да то трдно поље са свим испуни. У првој радњи је смешац, али и достојанствен и према људма и према љубавној милости дездемониној. Изгледа као да ће играти невину, пастирску игру. Ништа не издаје, да ће Отело моћи бити тако одлучан; али се опет види, да ће се из бескрајне љубави његове, из те силне страсти, моћи изродити све.

Други, трећи и четврти чин је сама љубомора. Од оног часа, кад је Јаго усадио ту страст у душу отелову, видимо је у свима степенима борбе њене. Отело се бори против разума, бори се против љубави; сад плане као живе ватре, а сад се опет стиши и притаји, док најпосле целу душу не обухвате пламенови љубоморе. Најдивније приказује Салвини оне моменте, где се душа колеба између два осећаја. Отело и. пр. прима баш онда, кад је први пут Дездемони приговорио, неке посланике сената. Хтео би ту да очува достојанство пред посланицима, а овамо му у срцу буки ватра од љубоморе и гњева. Салвини приказује то дивно. Овамо чита достојанствено и с поитовањем писмо сенатово, а овамо ври у њему гњев и љубавно очајање, па чисто видиш како га надвлађује час једно, а час друго. Или онај знаменити призор, кад Отело у јарости хоће да удави издајника Јага. Горостасном снагом ухвати га, дави га, бащи га о тле и хоће да га изгazi ногама. Већ је дигао ногу, а у тај мањ победи човек у њему; он повуче ногу натраг, осрамоћен, што је и нехотице постало звером. За тим наступи моменат, где се из једног јединог гласа, из једног јединог покрета види како најчовечнијим, готово милостивим начином сажаљева злостављеног Јага. Најпосле му остане само стид, скрије очи у руке, јурне у отворен алковен, падне поништен на софу и почне плакати, што се могао тако морално понизити.

У последњем чину је још већи. Дездемона спава иза застора, а Отело улази, да је убије. Већ не влада сам собом, разума му је нестало, и тек подекоји остатак његових некадашњих мисли и осећаја вија му се по мору његове узбуркане душе. Жртва спава; не треба је пробудити, па с тога шапче. Шапат и полуумрак делују грозно. Моменат, кад хоће свећу да угаси, па се све јед-

нако устеже, као да нема даха да отпира цла-
мен, што значи и онај други живот, тај је момен-
тат ужасан. Па онда за тим убијство и смрт без
сајаљења. Дездемона се пробуди и силази с по-
стеље. Сада више Отело нема да се промишиља, сад
му већ нестаје свести. Ухо не чује, око не види више

и неколико тренутака живи у Отелу само још
гвоздени дохват руке. Као без срца одвуче своју
жртву, која се брани и виче, новлачење је по
земљи за застор; ту јој је јаук све тини, док
најпосле не захропи.

(Наставиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

М И Х Т Ј А С А М Ј Џ

(Наставак.)

Ово би био заиста знатан мањак; но тај ма-
њак разјасњава се тим, што су при последњем
извештају у фонд урачунати 800 ф. као потра-
живања према неким општинама, а ово се показа-
ло као неутериво, па се морало брисати. На
даље се разјасњава тај мањак тиме, што се на
државним обvezницама, уступљенима у име дуга
„Матици“, изгубило 652 ф. 50 н., по што високо
министарство исте није хтело посноминалној
вредности примити, него по тадањем курсу.

Кад се дакле свата од 800 ф., и свата од 652
ф. 50 н. свега 1452 ф. 50 н. подбије од горњег
мањка са 2789 ф. 85 н., то онда управо мањак
износи само 1337 ф. 31 н.

Још ми је овде споменути, да се у књигама
води и потраживање фонда са 17.515 ф. 36 н.
што се састоји у обећаним, али непокупљеним
прилогима. Но по што се ово потраживање већ
од стогодина не може да утера, то се не
може као прави активум ни сматрати.

Према горњем мањку од 1337 ф. 31 н. мо-
гло би се можда мислити, да је прорачун био
прекорачен, или да је дружина у представама
мање заслужила него 1875., кад је мањак био
само 221 ф. 33 н. Но са свим је на против. Прорачун
је био установљен са 25.000 ф., а потрошено је
само 23,635 ф., дакле је уштеђено од свете про-
рачуна 1364 ф. 98 н. Дружина је пак заслужи-
ла 18.877 ф. 47 н., док је год. 1875. заслужила
само 17.548 ф. 94 н., дакле 1876. г. више: 1328
ф. 53 н.

Ова појава, да је позоришна дружина при
овим рђавим временима ипак могла толику сво-
ту заслужити, да дакле у заслуживању не само
не назадује, него још знатно напредује. — врло

је повољан знак за то, да би позориште морло
опстојати и напредовати, ако би се народ само
мало живље одазвао са прилогима.

Но трешили бисмо кад бисмо у оште рекли,
да је саучешћа за народно позориште са свим
нестало. На против поједини с великим нијететом
сећају се народног позоришта, и с радошћу мож-
емо констатовати, да су прилози за народно по-
зориште ступили готово у ред од „pia legata“.

Отуд се види колику важност поједини родо-
љубиви Срби приписују српском народном позо-
ришту по народност и по просвету српску. Са радошћу навешћу овде неке знамените легате, што
су памењени српском народном позоришту.

Тереза удова Остојића рођ Зозукова, која је
у Суботици умрла, оставила је српском народном
позоришту легат од 1000 фор. Овај легат није
још исплаћен, јер још оставинска расправа није
сршена. Али фискал срп. народног позоришта
учинио је нужне кораке за реализација тога легата.

Стеван пл. Вадрљица из Сенте оставио је по-
зоришту још знатнији легат, и као што се до-
знаје легат од 10—16000 ф. Рочиште у расправи
ове оставине било је одређено на дан 30 нов.
1876. у Сенти, и српско народно позориште за-
ступао је на том рочишту адвокат др. Стеван Ма-
лешевић, који се тог заступства бесплатно примио.
По што легат тако гласи, да удовица легирани
земљу за живота и док је удовица ужива, и тек
после њене смрти или удаје да народно позори-
ште у посед и уживаше легиране земље дође, то
је умољен др. Малешевић, да покуша са удови-
цом поравнање, како би српско народно позори-
ште што пре у уживање тога легата дошло.

(Наставиће се.)

С Р И С К О М А Ј С Т В И ћ М.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.
 („Мамица“. Шаљива игра у 3 чина, од Е. Сиглигетије, преведена и посрблјена.)

Приказана у Новоме Саду 12. априла о. г.

Преведена и посрблјена! Ваљда па тај начин, што су имена особа српска, што се спомиње кум, стари сват и (ожењен) девер, и што Јоза Скочић у другом чину Мита усхићено вели, да она удата госна (Лика) изгледа као права Српкиња! Нијако не можемо одобрити, да се комади страних песника па тај начин пресећују у (доста жршав) врт наше драмске књижевности. За што да не остану имена онаква, како их је сам песник крстио? За што комад да није просто преведен, него још и посрблjen, бојачи преводилац или посрбач је узео мало и свог (српског) оштротумља, драмске уметности и — српске одношаје. Ако такав осећа у себи „качества“ да може погодити српски тип, а оно нека седне и нека напиши комад оригиналан из српског живота, а туђе ствари нека остави на миру, бар нека их не квари.

Ипаче је комад ваљан и занима до краја, ма да се извесно зна, како ће се срвјити. Млад један адвокат, Мита Савић, који је и на самој ћедуљи онако споредно, тек као анкин муж споменут, живи у многодишњем рату са својом слачајном пунницом, која варјачу-жезло ни па који начин не ће из руку да упусти, и чим би се несрећни Мита почeo мало концирати, одмах њега по тој „усташкој“ глави, нека зна, да је он дошао богатој жени, он, гоља, који нема иштица друго, ван — памети и адвокатске дипломе.

Већ одмах овде видимо, да ова слика није посрблјена, јер је у нас Срба свекрва развијана као злочиште, а не пунница, која је код осталих народа, а особито код Несловена, стереотипна фигура пакости, раздора и самоволje.

На послетку се већ и том добројудном Мити досадило, да слуша, како му та „љубведостојна“ пунница тене, пребачујући му, да живи у жениној кући, да је капут, што га носи, за женине новце купио, и друге многе милокриве речи, те дође к себи, остављајући своју младу жену, која је поред све преведике љубави на најбољем путу била, да као добро дресирана оштроконџа и аспида у стопе своје врле мамице ступи. Он зграби своје „Siebenzvetschken“, па хајд' у хотел, да овде у први мах дочека, како ће се разићи вихор. Ту је за слугу или за господина коморника узео препредену јужу Јозу, који је као postillon ё amour за службу себи мамузе. Мита има потпуно право, што је отишао и што хоће сам да живи, та човек је, који треба боље да пази на своју част и на мушки достојанство, него на очи у глави.

А мала Милица! Ове швигарице знају више, него што би човек и помислити могао, а овамо изгледају тако невише, тако наивне! У осталом нико јој не ће замерити, што би радије пошла за младог адвоката Светозара, него за „затматорјевшег“ адвокатора Томију. Само је мало непојмиво, како су се ово двоје, Светозар и Милица, тако брзо завољели! Добро, те нам Светозар том приликом спомиње Ро-

меа и Јулију, држећи, што је у топлој Верони могуће, да то може бити и у пе сковитој Пешти.

Елем, свршило се све на опште задовољство. Пуница је пропала, матери Тома такође, Мита и Анка су се измирили, а Светозар и Милица су постали пар.

Заостаје нам још да споменемо игру поједињих глумаца и глумица. Пре свега нам ваља споменути игру гђе Ј. Поповићеве, која је била прави баук за све младе момке и кандидате за женитбу. У том се смислу и публика изразила, а око многе садање или будуће пунице је критично гледало, да ли ће одржати меѓдан. Ми морамо рећи, да је гђа Ј. Поповићева своје учинила, и да је Сиглигети уилео, да она тврдоглавог зета свог и отрује, уверени смо, да би она и то учинила. Улога гђе Рајковића је већ „љубајућа се:“ с једне стране љубав к мужу и оно инстинктивно осећање, да је он њен прави брачилец, с друге стране отроване стреле узор — мамице. И опет морамо рећи оно, што је на овом месту већ речено, да гђа Рајковића има заиста леп глумачки дар и да се од ње изненада уметност наша може најбољем најати.

А „швигарица“ Милица, то безазлено, лепо дете је као створено за гђу Л. Хадићеву. Она уме одговорити условима вештине и добrog укуса. Г. Ружић је био, као што се то очекивати могло од тог вредног глумца, који од својих улога студије прави, као свагда на свом месту. Г. Сајевић, наш оличени бонвиван, тако је природно одиграо своју улогу, да му сви захвалити можемо, што је мало „ауфминшова“ ту пуничину строгу владу. У г. Добриновића имамо ваљаног комичара. Био је заиста — лупача и идеал свију коморника, којима је „бакшиш“ најглавнија ствар на свету. Г. Зорић, коме би биље било приличило, да се старао за какву „вертерку“, него што је хтео младу жену да узме, био је на свом месту, онако оличени прокатор без процеса, прави — Вербација.

C.
 * (Недељни број позоришних представа). У недељу 17. априла: „Милош Обилић“. Трагедија у 5 чинова, од дра Јована Суботића. — У уторак 19. априла: „Сплетка и љубав.“ Жалосна игра у 5 чинова, од Ф. Шилера, превео Ј. Ђорђевић. — У четвртак 21. априла: „Шоља теја.“ Шаљива игра у 1. чину, превео Г. Гершић. За тим: „Партија пикета.“ Шаљива игра у 1. чину, превео Ф. Оберкнешевић. — Г. М. Рајковићка и г. С. Рајковић, пре тога чланови народног позоришта у Загребу, као гости. — У суботу 23. априла први пут: „Јединица.“ Шаљива игра у 2 чина, од грофа Александра Фредра, превео Сава Петровић.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) Јављамо да „Viens“ да је гђа Ема Вијакова неки дан певала Алиса у опери „Роберто ћаво.“ На крају представе захвалила се певачица публици хрватским језиком. Певачко друштво „Коло“ почаствовало је умстницу серенадом.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

13. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 17. АПРИЛА 1877.

МИЛОШ ОБИЛИЋ.

ТРАГЕДИЈА У 5 ЧИНОВА, С ПЕВАЊЕМ, ОД ДРА ЈОВАНА СУБОТИЋА.

ОСОВЕ:

Цар Лазар	Лукић.
Југ Богдан	Ружић.
Вук Бранковић, {	Јуришић.
Милош Обилић, { лазареви зетови	С. Рајковић.
Вукосава Обилићка {	Л. Хаџићева.
Мара Бранковићка { кћери Лазареве	М. Рајковићка.
Бановић Страхиња	Зорић.
Милан Топлица, {	Бунић.
Иван Косанчић, { војводе	Бошковић.
Бошко Југовић, ...	Добриновић.
Јевросима, вукосавина, {	Ј. Поповићева.
Јерина марина { дворанке	Б. Хаџићева.
Мурат, цар турски	Зорић.
Бајазит, његов син	Сајевић.
Осман, везир	Рашић.
Јусуф-паша	Марковић.

Више кнезова, војвода, Турака. — Време 1387. — Збива се у Крушевцу, Косову и Приштини.

У уторак 19 априла: „СПЛЕТКА И ЉУБАВ.“ Жалосна игра у 5 чинова, од Ф. Шилера, превео Ј. Ђорђевић.

Г. М. РАЈКОВИЋКА и г. С. РАЈКОВИЋ, пре тога чланови народног позоришта у Загребу, као гости.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 И ПО САХАТА.